

Gençlik, psikoterapi, müzik terapi ekseninde Türk müziği

Prof. Dr. Hanefi Özbek

1965 yılında Sivas'ta doğdu. 1991'de Ege Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdikten sonra Van Kapalı Cezaevi'ne tabip olarak atandı. 1993'te Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık-Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı tabip kadrosuna naklen geçti. Aynı yıl Van Türk Musikî Derneğini kurdu. 1994 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümünün kuruluşunda görev aldı. 1998'de Farmakoloji ve Toksikoloji doktorasını tamamladıktan sonra Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesinde yardımcı doçent doktor olarak göreve başladı. 2008 yılında Sağlık Bakanlığına İlaç ve Eczacılık Genel Müdür Yardımcısı olarak geçti. 2011'de tıbbi farmakoloji alanında doçent ünvanını aldı. İstanbul Medipol Üniversitesinde Sağlık Hizmetleri MYO Müdürlüğü ve Tıp Fakültesi Öğretim Üyeliği yaptı. 2022 yılında Marmara Üniversitesinden Türk Din Musikisi alanında doktor ünvanını aldı. 2020 Ekim ayında İzmir Bakırçay Üniversitesine geçti ve Tıp Fakültesi Dekanı olarak görev yaptı. Ağustos 2024 tarihinden itibaren Uşak Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı olarak görev yapmaktadır.

Gerek psikoterapi gerekse müzik terapi depresyon ve kaygı bozuklukları gibi çeşitli psikososyal rahatsızlıkların tedavisinde kullanılabilen iki önemli yöntemdir. Bu yazıda öncelikle “psikoterapi-müzik terapi” konularına kısaca değinilecek, ardından müzik ve müzikteki yozlaşma, bunun gençliğin psikososyal sağlığına etkileri üzerinde durulacaktır.

Müzik ve psikoterapi gibi birbiriyle etkileşimde bulunabilen disiplinler, günümüzde artan bir ilgi ile hem bilimsel hem de sosyal alanlarda yoğun bir şekilde işlenmektedir. Pubmed'de “music” anahtar kelimesi verildiğinde 39.000 civarında, “music therapy” anahtar kelimeleri verildiğinde 9.639 adet “psychotherapy” anahtar kelimesi verildiğinde ise 289.000 civarında bilimsel çalışmanın yayımlandığı görülmektedir (1). Bu sayılar bahsedilen konuların bi-

limsel alandaki ilgi seviyesini göstermesi bakımından önemlidir. Sosyal alanda ise çeşitli elektronik ortamlar taranarak sosyal medya sunucularının ve müşterilerinin konulara bakış açısı, konuları nasıl anlamlandırdıkları ve beklentileri gibi hususlara ulaşmak mümkündür.

Psikoterapi

Psikoterapi, psikolojik yönden tedavi edilmesi gereken durumların farmakolojik veya farmakolojik olmayan yöntemler kullanılmadan tedavisi olarak ifade edilebildiği gibi hasta (danışan) ile hekim arasında geçen tüm konuşmaları psikoterapi olarak yorumlayanlar da vardır. Psikiyatride ise psikoterapi, belli bir teoriye dayalı, belirlenmiş bir yönetime göre yapılan psikolojik tedaviler olarak kabul edilmektedir (2). Daha kapsamlı bir tanımla psikoterapi, kişideki uyumsuz düşünce, duygu ve davranışların psikolog ünvanlı bir klinik psikolog (terapist) tarafından psikolojik

yöntemler kullanılması suretiyle uyumlu düşünce, duygu ve davranışlara dönüştürülmesi sürecidir (3).

Psikoterapi ile ilgili yayınlar incelendiğinde çeşitli psikoterapi yöntemleri ile karşılaşılmaktadır. Bu yöntemler bir kaynakta şöyle sıralanmıştır (4): 1) Psikanaliz ve psikanalitik psikoterapi, 2) Akılcı duygulanım bilişsel davranışçı terapi, 3) Bilişsel terapi, 4) Şema terapi, 5) Sorun çözme terapisi, 6) Kabul ve kararlılık terapisi, 7) Ana odaklanma (farkındalık) temelli terapi, 8) Eytışimsel (diyalektik) davranışçı terapi, 9) İsteklendirici (motivasyonel) görüşme yöntemi, 10) Transaksiyonel analiz terapisi, 11) Kişilerarası ilişkiler terapisi, 12) Varoluşçu psikoterapiler ve varoluşçu analiz, 13) Gestalt terapi, 14) Psikodrama grup psikoterapisi ve sosyometri sistemi, 15) Çift terapileri, 16) Aile terapileri, 17) Göz hareketleriyle duyarsızlaştırma ve yeniden işleme terapisi (EMDR), 18) Hipnoz.

Müzik ve Müzik Terapi

Müzik veya mûsikî, “*bir duygu, düşünce veya fikrin belli san’at anlayışı çerçevesinde ritimli veya ritimsiz olarak, sesler aracılığıyla bir araya getirilmesi san’atı*” olarak tanımlanmaktadır (5). Müzik, günümüzde eğlence sektöründen sağlık sektörüne kadar pek çok alanda kullanılmaktadır. Müzik hem “müzik teorisi” olarak müzik bilim adamlarınca hem de “müziğin sağlık üzerine olan etkileri” anlamında, özellikle sağlık alanında çalışan bilim adamlarınca incelenmekte olup, üzerine çok sayıda bilimsel araştırma yapılmakta ve yayınlanmaktadır. Müzik ve psikoterapi “müzik terapi” adı altında birleştirilip çeşitli hastalıklardan muzdarip danışanların tedavisinde başarıyla uygulanmaktadır. Ülkemizde müzik terapi alanında Müzik Terapi Derneği (MUZTED) ve Uygulamalı Müzik Terapileri Derneği (UMTED) gibi dernekler bulunmaktadır (6). Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nde kurulan Müzik Terapisi Ana Bilim Dalı’nda, Müzik Terapisi Yüksek Lisans Programı 2021 tarihinde açılmış olup bu alan ülkemizde

de bilimsel bir çerçeveye alınmaya başlanmıştır (7). Sağlık Bakanlığı’nın izni ile açılan müzik terapi sertifika programları ise bir süre devam etmiş, şimdilerde ise herhangi bir faaliyete rastlanmamaktadır.

Müzik ve psikoterapinin bir araya getirildiği pek çok müzik terapi modeli bulunmakta, müzik terapi alanında kabul gören beş farklı model ise şöyle sıralanmaktadır (8, 9): 1) Benenzon Müzik Terapisi (Rolando Benenzon-Benenzon Music Therapy), 2) Güdümlü İmgeleme ve Müzik (Helen Bonny-Guided Imagery and Music), 3) Davranışsal Müzik Terapi (Clifford Madsen-Behavioral Music Therapy), 4) Nordoff-Robbins Müzik Terapisi (Clive Robbins-Nordoff Robbins Music Therapy), 5) Analitik Müzik Terapi (Mary Priestley-Analytical Music Therapy).

Yukarıda anılan modeller, kendilerine özgü müzik terapi yaklaşımlarını teorik arka planıyla birlikte tanımlayarak danışanlara müdahale yöntemlerini de belirlemeye yönelik geniş ve kompleks kriterlere sahiptir (10).

Müzik ve psikoterapi gibi birbiriyle etkileşimde bulunabilen disiplinler, günümüzde artan bir ilgi ile hem bilimsel hem de sosyal alanlarda yoğun bir şekilde işlenmektedir. Pubmed’de “music” anahtar kelimesi verildiğinde 39 bin civarında, “music therapy” anahtar kelimeleri verildiğinde 9 bin 639 adet “psychotherapy” anahtar kelimesi verildiğinde ise 289 bin civarında bilimsel çalışmanın yayımlandığı görülmektedir.

Müzik terapi günümüzde, terapist ve danışanın aktif olarak içinde yer aldığı “aktif müzik terapi” ve danışanın müzik dinlemesi ile sınırlı olan “reseptif müzik terapi” olarak ikiye ayrılmaktadır. Aktif müzik terapide “doğaçlama ezgi üretme, tek veya grup halinde şarkı söyleme, herhangi bir enstrümanı icra etme, ezgi yazma, bilinen şarkıların sözlerini veya ezgilerini değiştirme” gibi süreçler söz konusudur (10). Reseptif müzik terapide ise danışanın entelektüel seviyesi, müzik kültürü alt yapısı, psikolojik durumu, hastalığının tipi gibi kriterler doğrultusunda seçilen müziklerin dinletilmesi ile danışanda terapötik etki oluşturulması amaçlanmaktadır (11). Reseptif müzik terapi “müzik tıbbı” olarak da adlandırılmaktadır. Ülkemizde müzik terapi denilince genel itibarıyla “müzik tıbbı” anlaşılmakta, yapılan bilimsel çalışmaların konusu da daha çok bu yönde olmaktadır.

Ülkemizde müzik terapi dâhil tüm geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları (GETAT) ve GETAT klinik araştırmaları Sağlık Bakanlığının 2014 yılında yayımladığı “Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği” ile resmîyet kazanmış olup tek başına bir tedavi yöntemi olarak değil, hastalığın ana tedavisine ek olarak “tedaviyi tamamlayıcı” bir yöntem şeklinde ve hekim gözetiminde uygulanmasına izin verilmiştir. Bakanlığın 2019 yılında yayımladığı “Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamalarının Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik” ile konunun kanıta dayalı tıp temellerine oturtulması için yapılacak bilimsel araştırmaların önü açılmıştır (12).

Gençlik ve Müzik

Popüler müzik türleri ile buna uyan kültürel yapılar, günlük yaşamda “gençlik” olarak ifade edilen ve 16-25 yaş arasındaki bireyleri kapsayan grupla ilişkilendirilmektedir. Bu gençler, popüler müzik türlerinin hem hedefi hem de bu türler çerçevesinde beliren kültürel grupların üyesi olarak kabul edilirler. Bu grupların dinlediği müzik türleri Rock’n Roll’dan Extreme Metal’e, Punk’tan Hip-hop’a kadar geniş bir yelpaze çizmektedir. Konu yalnızca dinlenen müzikle sınırlı olmayıp “farklı giyim-kuşam tarzı, takı, makyaj ve hatta saç biçimleri”ne kadar kendine özgü ve toplumdan farklı bir yaklaşımla beraberdir (13). Bu durum ülkemiz

gençliğini ve psikolojisini de derinden etkilemekte; kültürel değerlerinden gittikçe uzaklaşan, yoz/varoş bir anlayışa doğru evrilen bir gençlikle bizi karşı karşıya bırakmaktadır. Tüm gençliğin böyle olduğu elbette söylenemez, ancak çoğunluğun bu yöne doğru kayıp gittiği de yadsınamaz bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.

Kültürün yaşatılmasında müziğin önemi ve gençlik üzerine olan etkileri konusunda yapılan 600 kişilik bir çalışmanın sonuçlarından bazıları aşağıda verilmiştir (14):

- Müzik eserlerini oluşturan ezgi (melodi), çalgı (enstrüman), söz yahut görsel öğelere ait kültürel içerikler gençleri önemli oranda etkilemektedir.
- Müzik eserlerindeki her türlü içerik, gençler üzerinde sosyal ve kültürel boyutta kalıcı etkilere sebep olmaktadır.
- Hem müzik hem de gençlik Türk kültüründen uzaklaşmaktadır.
- Kültürel değerlerimizi gereğince/yeterince “yansıtmayan” bir müzik anlayışına doğru gidilmektedir.
- Çözüm önerisi: Türk bestecilerinin ürettiği müzik eserlerinde kültürümüzü yansıtan ezgi, usûl (ritm), söz, çalgı, makamsal yapı gibi unsurlara yeterince yer verilmelidir.

Bu araştırma 2012 yılına aittir. Günümüzde yani 2025 yılında ise durumun daha da vahim olduğunu söylemek mümkündür.

Müzik ve diğer birçok kültürel bağlarından uzak kalan gençliği neler beklemektedir? Bu sorunun birden fazla cevabı vardır. Bu konuda Areda Survey’in yaptığı bir araştırmanın sonuçları cevaplardan biri olabilir (15). “Kişilerin akraba ilişkilerine yönelik” olarak düzenlenen ve 3.030 kişiyle yapılan bu çalışmanın sonuçlarına göre: 55 yaş üstü katılımcıların yüzde 61’i akrabalarıyla aynı apartmanda/semte oturmayı isterken, 18-34 yaş aralığındaki katılımcıların yüzde 55’i aynı apartmanda/semte oturmayı istememekte olup, bu durum Prof. Dr. Nevzat Tarhan tarafından “kültürel bir erozyon” olarak değerlendirilmektedir. Kültürel erozyon,

genç nüfus için depresyon ve kaygı bozukluklarını da beraberinde getirmekte; kötü alışkanlıklar kazanmalarına zemin hazırlamaktadır.

Toplum ve gençler özelinde olumsuz alışkanlıklar yönünden alkol, sigara ve uyuşturucu madde kullanma oranlarının yıllar içerisindeki değişimi de yine bu konuda anlamlı bir gösterge olabilir. Yıla göre kişi başına içilen sigara sayısı yönünden Türkiye 2004-2005 yılları için dünyada 30. sırada iken (16), 2024 yılında yayımlanan bir gazete haberine göre dünya birinciliğine yükselmiştir (17). OECD istatistiklerine göre Türkiye’de alkol tüketimi 2012 yılında 1.6 litre/kişi iken (18), bu oran 2023’te 1.8 litre/kişi’ye yükselmiştir (19). Uyuşturucu yönünden 2009 yılında Türkiye’de yakalanan metamfetamin miktarı 103 kg iken 2020 yılında 4.168 kg olmuştur (yaklaşık 40,5 kat artış). Bu miktar tüm Avrupa’da 2009 yılında 497 kg iken 2020 yılında 2.200 kg şeklinde gerçekleşmiştir (yaklaşık 4,4 kat artış) (20). Güvenlik güçlerinin metamfetamin yakalama oranının Avrupa’ya göre yaklaşık 10 misli artması, güvenlik güçlerinin başarısını göstermesi yanında uyuşturucu kullanımının da en az bu kadar arttığının bir göstergesi sayılabilir. Kumarın neredeyse tümünün internet üzerinden yapılıyor hale gelmiş olması, toplumdaki artan yaygınlık derecesi ve sosyal ve kültürel hayata verdiği zarar da yine kültürel erozyonun bir göstergesi ve/veya bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Gençlik ve gençliğin yukarıda kısa kısa değinmeye çalıştığımız psikososyal ve sosyo-kültürel alanlardaki durumu aslında bu konuların uzmanlarınca ele alınıp geniş bir şekilde ayrıca işlenebilir. Bu yazının içeriği ve dergide izin verilen boyutu yazının kapsamını genişletmeye elverişli olmadığından; konuya Türk müziği açısından yaklaşıp çeşitli örnekler vererek toplum ve gençlik üzerinde neler yapıldığı/yapılmak istenildiği konusunda yazmaya çalışacağız.

Yukarıda bahsedilen 600 kişilik çalışmanın sonuçlarına dayanarak, toplumun ve gençliğin bu duruma gelmesinin sebebi/sebepleri neler olabilir? Bu konu sadece müzik bağlamında ele alındığında (diğer hususları okuyucuya ve araştırmacılara bırakıyoruz) aşağıdaki maddeler sıralanabilir:

- 1) Türk müziğinin yetersizliği/çağa ayak uyduramaması,
- 2) Dünyanın gidişatı (internet çağı, cep telefonu furması, vs.) sebebiyle kültür ve müzik anlayışının global ölçekte değişmesi,
- 3) Millî Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve TRT'nin rolü,
- 4) Belirli çevrelerin kültür ve san'at (dolayısı ile müzik) dünyasını domine etmesi.

Bu maddeler aşağıda birer birer ele alınmaya çalışılmıştır.

Türk Müziğinin Yetersizliği/Çağa Ayak Uyduramaması Meselesi

Türk müziğinin potansiyeli sayılarla ortaya konulduğunda bunun bir büh-tan (iftira) olduğu anlaşılacaktır. Türk müziğinin potansiyeline ilişkin veriler aşağıda sıralanmıştır:

- Türk müziğinde farklı tatlılara sahip ses dizisi (çeşni) sayısı 103 adettir (21). Bugün dinletilmeye zorlanan (dayatılan) Batı kökenli müzikte ise bu sayı majör ve minör olarak 2'dir; minörün çeşitleri de buna eklendiğinde bu sayı 4'tür. Kilise modları esas alındığında ise bu sayı 8'dir (22). Müzikle ilgili her türlü medya kanalında dinletilen müzikte ise kürdî (frigyen) dizi dışında bir ses dizisine (çeşniye) neredeyse rastlanmamaktadır (büselik ve hicaz çeşnide birkaç esere nadiren tesadüf edilmektedir); *103 sayısından geldiğimiz seviye budur.*

- Müzikte ritim çok önemli bir husustur. Türk müziği bu konuda dünya birincisi olup, usûl sayısı 2022'de yayınladığım bilimsel bir kitapta 160'tır (23). Yaptığım yeni araştırmalarla bu sayı 170'e ulaşmıştır (kitabın bu genişletilmiş halini henüz yayınlamadım). Batı kökenli müzikte ise bu sayı çok çok düşüktür. Bugün gençlerin dinlediği müzik türlerinde ise usûl sayısı 3'ü geçmemektedir; *170 sayısından geldiğimiz seviye budur.*

- Motif geliştirme yani ezgi (melodi) üretme yöntemleri Batı kökenli müzikte 5'tir (24). Türk müziğinde ise bu sayı 13'tür (25). Gençlerin dinlediği müzikte ise bu sayı 5'in altındadır; *13 sayısından geldiğimiz seviye ise budur.*

Bu bilgiler ışığında Türk müziğinin herhangi bir yetersizliğinden bahsetmek mümkün değildir. Ama gençliğe dinletilen müziğin hâli de yukarıda gösterildiği gibidir, yani "çok çok çok" düşüktür.

Türk müziğinin çağa ayak uyduramaması diye bir durum ise söz konusu bile edilemez. Çünkü gençlere hitap eden/ettirilen günümüzdeki sanatçı kesimi, çağın bütün elektronik imkanlarını kullanarak yeni "eserler" üretmekte, hatta buna ek olarak halk müziğinin, sanat müziğinin ve arabesk müziğin birçok eserini de hallaç pamuğu gibi atarak diledikleri gibi kullanmaktadırlar. Ancak bunu yaparken ne makama ne usûle ne de üsluba dikkat etmedikleri gibi eserleri tam da varoş kültüre yakışacak bir hale büründürmektedirler. Yani müzikle uğraşan genç kesimde (istisnaları tenzih ederim) yeterli bir müzik bilgisi ve birikimi de maalesef yoktur.

Sonuç olarak Türk müziğinin herhangi bir yetersizliğinden veya çağa ayak uyduramamasından söz edilemez. Türk kültürünün zerresinin koklatıldığı TV dizilerinin bile dünya çapındaki başarısı temel alındığında; gerçekten desteklenecek ve "gerçekten ehil" ellere teslim edilecek Türk müziği ile neler yapılabileceğini tahmin etmek zor değildir. Türk müziği ve onun zengin kabiliyetlerini yok sayıp; son derecede iptidai bir müzik malzemesini, yetersiz bir bilgi ve beceriye sahip "sanatçı"larla gençliğe sunma politikası, gören gözler için ayan beyan ortadadır.

Dünyanın Gidişatı Sebebiyle Kültür ve Müzik Anlayışının Global Ölçekte Değişmesi

Kültür ve sanat, çevresindeki farklı kültürlerden ve sanatlardan mutlaka etkilenir ve bünyesine kattığı her bir yeni malzeme ile biraz daha gelişir; bu şekilde çağa ve çevreye ayak uydurmaya çalışır. Günümüzde ise ülkemizde olduğu gibi dünyada da kültür ve müzik alanında olumlu bir gelişme maalesef gözükmemektedir. Popüler müzik bir kenara konulduğunda sanatsal anlamda kayda değer bir gelişme olmadığı aşîkârdır (ben bu kanaatteyim).

Yukarıda belirttiğim kanaate nasıl ulaştığımı açıklamaya çalışayım: Bach, Mozart, Beethoven gibi dehaların ya-

Popüler müzik türleri ile buna uyan kültürel yapılar, günlük yaşamda "gençlik" olarak ifade edilen ve 16-25 yaş arasındaki bireyleri kapsayan grupla ilişkilendirilmektedir. Bu gençler, popüler müzik türlerinin hem hedefi hem de bu türler çerçevesinde beliren kültürel grupların üyesi olarak kabul edilirler. Bu grupların dinlediği müzik türleri Rock'n Roll'dan Extreme Metal'e, Punk'tan Hip-hop'a kadar geniş bir yelpaze çizmektedir. Konu yalnızca dinlenen müzikle sınırlı olmayıp "farklı giyim-kuşam tarzı, takı, makyaj ve hatta saç biçimleri"ne kadar kendine özgü ve toplumdan farklı bir yaklaşımla beraberdir.

şadığı yıllardaki Avrupa'nın nüfusu ve imkânları ile Avrupa'nın şimdiki nüfus ve imkânları karşılaştırıldığında, arada dağlar kadar fark vardır. Buna göre yukarıda anılan müzik dehası insanların en az 10 katının günümüzde yaşıyor olması gerekir ama bir tanesine bile rastlanmıyor. "*Efendim, aslında bir sürü deha var da şimdilik kimse bunları anlamıyor; bunlar 150-200 sene sonra anlaşılacaklar*" yalanına da işi bilen hiç kimse inanmıyor. Aynı durum Türk müziği için de geçerlidir. Şu an yaşayan bestekârlarda (özellikle sanat müziği bestekârlarının bir kısmında) "*Ben Türk müziğinin yaşayan en son bestekârıyım, benden sonra bestekâr gelmeyecek.*" vecizesi (motosu) hâkim durumda. Gerçekte ise bu bestekârların eserlerinin Dede Efendi, Sadettin Kaynak veya Selahattin Pınar'ın eserlerinin yanında sözü bile edilemez. Türk müziği eğitimi (form, tür, usûl, makam, üslup, bestekârlık

bilgisi yönlerinden) son derecede yetersiz durumda olup bu sayılan alanlardaki bilgilerin bir kısmı eksik veya hatalıdır. Türk müziği eğitiminde kullanılan kitaplar ise hatalarıyla birlikte birbirinin kopyası durumundadır. Böyle bir ortamda genel itibarıyla “çalgıcı/şarkıcı/türküçü”den başka bir şey yetişmesi de mümkün görünmemektedir. Müziği dinleyen kitlenin durumu da bundan farklı değildir.

Müzik alanındaki bu seviyesizlik “hemen her alanda Türk müziğinin önünün kesilmesine ve halkımıza müziği anlayacak ve gereğince dinleyecek seviyede bir müzik eğitiminin verilmemesi”ne bağlanabilir.

Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığının Rolü

İlköğretim okullarının ders müfredatları incelendiğinde müzik dersleri, sınıflara göre seçmeli veya zorunlu ders statüsünde olup, haftada bir veya iki saati geçmemektedir. Bu kadarcık bir sürede öğrencilerin yoklamasını almak bile dersin yarısını götürceğinden Türkiye’de ilköğretim döneminde gerçek manada bir müzik eğitimi dersinden bahsetmek mümkün değildir.

Müzik öğretmenleri genel itibarıyla müzik eğitimi bölümlerinden mezun olmaktadır. Bu bölümlerde 1984 yılına kadar Türk müziği eğitimi verilmediği, “okul müziği” adı altında Avrupa müziğinin dayatıldığı bilinmektedir. [1984’te Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde Cinuçen Tanırkorur (1938-2000) tarafından kurulan müzik eğitimi bölümünde ilk defa Türk müziğine yer verilmiş; 1994 yılında Dr. Hanefi Özbek ve Yrd. Doç. Dr. Yaşar Şenler’in kurduğu Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü, müzik öğretmenlerinin eğitiminde Türk müziğine yer veren ikinci kurum olmuştur].

Türk Müziği Konservatuarı 1975 yılında İstanbul’da İTÜ’de Türk Müziği Devlet Konservatuarı adı ile kurulmuş, eğitime ise 1976 yılında başlanabilmiştir. Bu hesaba göre 50 yıldan fazla bir süre Türk müziği devlet desteğinden mahrum kalmıştır. Müzik alanında bugünkü durumumuza bakıldığında, bu mahrumiyetin faturasının Türk müziği için ne kadar ağır olduğu ilgili tüm çevrelerin malumudur.

Günümüzde Türk müziği eğitimi veren konservatuvar sayısı artmıştır ancak eğitim ve öğretimin kalitesi, müfredat, kullanılacak ders materyalinin yetersizliği, öğrencilerin seviyesi ve hocaların yetkinlikleri soru işaretleri ile doludur. Müzik eğitimi için konservatuvarlara başvuran öğrencilerin yaşı 18 civarındadır (lise mezun olup konservatuvar sınavlarına girmektedirler). Müzik eğitimi için 10 yaşında olmak bile geç bir yaş sayılırken eğitime 18 yaşında başlanması oldukça absürt bir durumdur. Müzikle ilgili bir bölüme girebilmek için ilk önce üniversite sınavına girmek ve Temel Yeterlilik Sınavı (TYT)’den en az 150 puan almak şarttır (engelli öğrencilerde bu puan 100’dür). Müzik gibi yüksek bir yetenek ve iyi bir IQ gerektiren bir alanda 150 TYT puanı son derecede düşüktür. Dolayısı ile konservatuvar, müzik bölümü veya müzik ana sanat dallarına başvuran öğrenci profiline bakıldığında: üniversite sınavında yüzde 1’e veya yüzde 2’ye giren bir öğrenciye rastlamak mümkün değildir. Müzik eğitimi veren okulların üniversite bünyelerinde olması, hocalara doçent, profesör ünvanı verilmesi de ayrıca tartışılması gereken konulardır. Sonuç olarak böyle bir eğitim ve öğretim yapılıncasından bir Dede Efendi veya Zekâî Dede çıkması beklenmemelidir.

Millî Eğitim Bakanlığının müzik okullarını nereye konumlandıracağı, müzik

Müzik eğitimi için konservatuvarlara başvuran öğrencilerin yaşı 18 civarındadır. Müzik eğitimi için 10 yaşında olmak bile geç bir yaş sayılırken eğitime 18 yaşında başlanması oldukça absürt bir durumdur. Müzikle ilgili bir bölüme girebilmek için ilk önce üniversite sınavına girmek ve Temel Yeterlilik Sınavı’ndan en az 150 puan almak şarttır. Müzik gibi yüksek bir yetenek ve iyi bir IQ gerektiren bir alanda 150 TYT puanı son derecede düşüktür.

eğitime hangi yaşta başlanılacağı; halkın müzik alanında belirli bir seviyeye gelebilmesi için ilköğretim okullarında haftalık müzik derslerinin sayısında ve müzik öğretmenlerinin eğitimi ve yeterliliği hususunda ne gibi iyileştirmeler yapılacağı Bakanlığın takdirindedir.

Kültür Bakanlığının elinde de müzik konusunda pek çok imkân bulunmaktadır. Örneğin halkın, dolayısı ile gençlerin müzik zevklerini geliştirmek ve tatmin etmek, kültürel ve sanatsal değeri yüksek eserlerin icrası ve sevdirmesi amacıyla kurulan Devlet Korolarının gözden geçirilmesi konusunu hatırlatmak bile her halde yeterli olacaktır.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun (TRT) elindeki imkanlar, bu imkânlar kullanılması ve yapılan programların münderecatı ise ayrıca ele alınması gereken konulardır. Yayınlanan programların itina ile gözden geçirilmesi ve bugüne kadar yapılmış kaliteli yayınlar örnek alınarak şimdiki ve bundan sonra yapılacak yayınların da aynı kalitede olmasına çalışılmalıdır.

Belirli Çevrelerin Kültür ve San'at Dünyasını Domine Etmesi

Paranın olduğu her alan boşluk kabul etmez, mutlaka doldurulur. Kültür ve sanat alanında da özellikle popüler alanlarda önemli miktarda paranın döndüğü, bu alanda çalışan sanatkarların Amerika'da lüks evler alacak kadar zenginleşmelerinden bellidir (26). Sanatkar bu kadar kazanıyorsa menajerlerini sormaya ise herhalde gerek yoktur.

Müzik, sinema, tiyatro gibi sanat alanlarında belirli çevrelerin Türk kültür ve sanatını domine ettiği şeklinde söylentiler zaman zaman televizyon programlarına kadar taşınabilmektedir. Amerika gibi ekonomik ve askerî yönden süper güç olan ülkelerin diğer ülkeleri yakından takip etmesi, gereğinde hemen her alanda domine etmesi kaçınılmazdır. Çünkü bu sayede kontrolü elinde tutacak, süper güç olma durumunun süresini mümkün olduğunca uzatacak; elbette bu amaçla belirli çevreleri de kullanması gerekecektir. İşte sanatçı ve menajerler gibi ilgili tüm çevreler bilerek veya bilmeyerek bu amaç uğrunda çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Bu du-

rum geçmişte vardı, şimdi de var olup gelecekte de var olacaktır. Önemli olan şey buna karşı devletin aldığı önlemler ve ürettiği çarelerdir. Eğitim, kültür ve sanat alanlarında bu görevler ilgili bakanlıklara, TRT'ye, RTÜK'e ve ilgili eğitim kurumlarına düşmektedir. Yalnızca günümüzdeki TV programları, diziler, yarışma programları incelendiğinde bile "hangi seviyede önlem(ler) alındığı" ve "ne gibi çareler üretildiği" hususu net olarak ortadadır.

Sonuç olarak gençlik en önemli hazinemizdir, yetiştirilmesi ve yön verilmesi çok çok önemlidir. Kültür, sanat ve bunların içerisinde özellikle müzik, gençlerin yönlendirilmesinde önemli nirengi noktalarındandır. Gençliğin psikolojisi, enerjisi ve dünyayı anlamlandırması hususlarında, gençliğe iyi bir meslek eğitiminin yanında kültür ve sanat alanlarında da kültürümüzü ve benliğimizi koruyacak tarzda ciddi bir eğitimin verilmesi elzemdir.

Not: Bu yazının konusu bana müzik-terapi olarak verildi. Bu konularda pek çok yazı olduğu için konuyu tekrar sorduğumda gençlik, müzik, psikoloji gibi anahtar kelimeler de yazıya eklendi. Bu nedenle yazıya mümkün olduğunca kısa bir şekilde psikoterapi ve müzik konularını özetleyerek başladım. Daha sonra gençlik, müzik ve bu psikoloji içerisinde hal-i pür-melalimizi müzik üzerinden yazmaya çalıştım. Sürçü lisan ettiysek affola.

Kaynaklar

- 1) Pubmed (<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>) (Erişim Tarihi: 12.02.2025).
- 2) Özkan S. Psikoterapi. HP Tıp Merkezi (<https://www.humanitepsikiyatri.com/wp-content/uploads/2018/01/psikoterapi-kitap.pdf>) (Erişim Tarihi: 12.02.2025).
- 3) Weiner IB. Principles of Psychotherapy. 2nd edition. New Jersey: John Wiley & Sons. 1998, s.3-10.
- 4) Psikoterapi Yöntemleri. Editör: Ertuğrul Köroğlu, 3. baskı, HYB Basım Yayım, Ankara-2017.
- 5) Özbek H. Türk Müziği Usûlleriyle Ritmik Okuma (Bona), 2. Baskı, İstanbul Medipol Üniversitesi Yayınları-Türk Müziği Eğitimi-1, İstanbul-Mart 2018. ISBN: 978-605-4797-16-5.
- 6) Lundmark DS. Müzik terapi ve psikiyatrik bozukluklar. Torun Ş, editör. Müzik Terapi, Müzik Tıbbı ve Müzik Temelli Diğer Uygulamalar. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2020. p.41-6.
- 7) Torun Ş. Kanıta Dayalı Müzik Terapisi Uygulamalarında Müziğin Rolü, Anadolu Tıbbi Dergisi, 2022, 1(2): 1-12.
- 8) Wigram T, pedersen I, Bonde I. A comprehensive guide to musictherapy: theory, clinical practice, research and training. london: Jessica Kingsley publishers. 2000.

9) Gold C. All those things with music. Nord. J. Music Ther. 2009;18:1-2.

10) Torun Ş. Müzik terapide aktif yaklaşımlar ve nö-rokreatif müzik terapi. Torun Ş, editör. Müzik Terapi, Müzik Tıbbı ve Müzik Temelli Diğer Uygulamalar. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2020. p.20-30.

11) Özbek H. Türk Müziği ve Müzikle Tedavi Bes-teciliği-1, Anadolu Tıbbi Dergisi, 2022, 1(3): 11-22.

12) Özbek H. Müzik terapi araştırma ve uygulamala-rında etik ve mevzuat. Torun Ş, editör. Müzik Terapi, Müzik Tıbbı ve Müzik Temelli Diğer Uygulamalar. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2020. p.52-8.

13) Çerezcioglu, AB. Popüler Müzik ve Gençlik Kültürü. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2014, 182(182), 11-26.

14) İmık Ü. Türk Kültürünün Yaşatılmasında Müziğin Önemi ve Genç Dinleyiciler Üzerindeki Etkileri, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi 2012, 2(4): 47-59.

15) <https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/43103/kulturel-erozyon-genclerin-yuzde-55i-akrabalariyla-ayni-apartmanda-oturmayi-istemiyor> (Erişim Tarihi: 16.02.2025).

16) https://tr.wikipedia.org/wiki/Ki%C5%9F%C5%9F%C4%B1na_sigara_t%C3%BCketimine_g%C3%B6re_%C3%BCkeler_listesi (Erişim Tarihi: 16.02.2025).

17) <https://www.birgun.net/haber/turkiye-sigara-kullaniminda-dunya-bircinci-499269> (Erişim Tarihi: 16.02.2025).

18) https://tr.wikipedia.org/wiki/Alkol_t%C3%BCketimine_g%C3%B6re_%C3%BCkeler_listesi (Erişim Tarihi: 16.02.2025).

19) <https://tr.euronews.com/2023/05/29/dunyada-en-fazla-alkol-tuketen-10-ulkenin-9u-avrupada-kim-ne-kadar-iciyor> (Erişim Tarihi: 16.02.2025)

20) <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/turkiye-de-uyusturucu-kullanimi-ne-durumda> (Erişim Tarihi: 16.02.2025).

21) Özbek H. Türk Makam Müziği Solfej Bilgisi. Voice Production, Eylül-2023, ISBN: 978-605-7123-73-2.

22) Özgür Ü. Antik Yunan Modlarından Ortaçağ (Kilise) Modlarına, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 2001, 21(2): 169-178.

23) Özbek H. Türk Müziği Usûl Bilgisi. İZGE Yayıncılık, Ankara, Eylül-2022, ISBN: 978-605-9763-57-8.

24) Cangal N. Müzik Formları, 3. Baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara-2018, s: 7-9.

25) Özbek H. Türk Müziği Form Bilgisi, İZGE Yayıncılık, Ankara, Eylül-2022, ISBN: 978-605-9763-58-5.

26) <https://www.ahaber.com.tr/galeri/magazin/milyonluk-malikaneler-kul-oldu-iste-los-angelesta-evi-yanan-turk-unlulur> (Erişim Tarihi: 16.02.2025).